

COLUMNĂ LUI TRAIANU

ISTORIA. — SCIINȚE ECONOMICE. — DREPTŪ. — MEDICINĂ. — SCIINȚE NATURALE. — POESIA. — BIBLIOGRAFIA. — LITTERATURA POPORANĂ. — &c.

AVISŪ FORTE IMPORTANTŪ.

Toți domni, cari voru bine-voi a ni procura câte *dece* abonați, fie d'o-dată, fie treptatū, voru primi dreptū premiū :

1-o. Unū abonamentū gratis;

2-o. Intréga colecțiune a „Columnei lui Traianū“ pe anii 1870 — 1871;

3-o. Câte unū essemplarū din tóte scrierile d-lui B. P. Hásdeu, indicate pe ultima pagină.

SUMMARIU.

ISTORIA : Radu-voddă Negrulū, de B. P. Hásdeu.

TEATRULŪ : Congiurațiunea lui Catilina, dramă de V. Maniu.

SATIRA : Bucuresceniă la mesă, de St. Vellescu.

LITTERATURA POPORANĂ : Moșu-Locustă, de P. Ispirescu.

DIVERSE : Despre Constantinū Negruzzi, de V. Alexandri.

ISTORIA CRITICA A ROMANILORU

IN MUNTENIA DIN SECOLULU XIV.

(Urmare. Veđi nr. 93—130)

CARTEA I.

PAMĒNTULŪ ȘI POPORULŪ.

CAPULŪ I.

TERRITORIULU.

Ș 2.

NOMENCLATURA

(Urmare)

Pe lóngă Negru-vodă cellū fictivū, poeticulū Romulū allū Țerrei-Romănesci, a mai fostū unū altū Negru-vodă, personagiū fórte realū : tatălū lui Mircea cellū Mare.

Ammestecându-și și turtindu-și la unū locū, annalele nóstre au produsū o monstruosă enigmă, semi-adeverū, semi-mincună, din cauza căriia a fostū peste putință a străbatte pêne astă-đi misterulū primei formațiuni a Statulū Bassarabescū.

In secolulū XV, din care datéză materialurile cellei mai vechi cronice muntene, cunoscutē Ragusanulū Luccari, mitulū lui vodă-Negru se accăța de Alessandru Bassarabū, adecă își căuta unū refugiū de aplicațiune printre anii 1310 — 1360 (391).

Acestū principe avusese trei fi : Vladislavū Bassarabū, domnū între 1360—1370; Radu Bassarabū, domnū între 1370—1380

(392), și Nicolaū Bassarabū, reposatū fără domniă pe la 1366 (393).

Allū douilea dintre acești frați se numia nu numai Radu, ci încă și *Negru*.

Fragmentulū documentalū, remasū dela dēnsulū în lipsa unū crisovū întregū, sună așa în traducere din slavonesce :

„Io. Radu Negrulū voevodū, din grația lui „Dumneđeū domnulū tótei țerre ungro-ro-mâne și ducele țerrelorū trans-carpatine „Amlașū și Făgărașū“. (394)

In paragrafulū precedinte noi ne încređințarămū degia, că ducatulū Amlașulū numai sub Vladislavū Bassarabū fusese anesatū pe la 1370 cătră Muntenia.

Așa dérō, deși fragmentulū crisovulū lui Radu Negrulū nu ni offeră nici unū datū cronologicū, totuși este evidinte că s'a scrisū după 1370, căci altū-feliū n'arū putē figura acolo „ducele Amlașulū“.

Mai e de făcutū o observațiune.

Cuvēntulū „Negrulū“ nu este tradusū în slavonesce, ci se conservă intactū : „Io Radul-Negrul voevoda, bozsiu milostiiu etc“.

Acumū o întrebare.

Negru fost'a óre unu simplu supra-nume allū acestui principe ?

Mai mulți dintre contimporanii sei în apusū și'n resăritū au purtatū assemeni *sobri-cheturī*.

Celebrulū eroū anglesū dintre 1330 — 1376, gróza Franciei pe câmpia dela Poitiers, era đisū „Principele *Negru*“, fiindū că purta o armură de culóre închisă (395).

Osmanū, fundatorulū monarchiei ottomane între 1290—1326, se chiăma de cătră Turci *Negrulū* în întellesū de frumseță și vigóre bărbătésca (396).

(392) Punemū aci numai cifre rōtunde, fiindū-că deplina precizare a cronologiei princiare va cere o analiză specială în Cartea II. — Despre fraternitatea lui Vladislavū și Radu veđi vedē mai giosū crisóvele originale alle marelui Mircea, în cari numesce pe cellū ánteiu „unchiū“ și pe cellū allū douilea „tată“. — Despre filiațiunea lui Vladislavū, prin urmare și a lui Radu, din Alessandru Bassarabū, veđi mai susū nota 379.

(393) Inscriptiunea lapidară ap. *Șincai*, I, 329.

(394) *Istoria Țerrei-Romănesci*, ed. Ioanidū, II, 2.

(395) *Saint-Prosper, Hist. d'Angleterre*, Paris, 1838, in-8, p. 200, și portretulū pe tabella 18.

(396) *Hammer, Histoire de l'empire Ottoman*, trad. Helleri, Paris, 1835, in-8, t. 1, p. 107 : „Ses cheveux, sa barbe et ses sourcils noirs lui avaient fait donner dès sa jeunesse le surnom de Kara, c'est-à-dire le noir. Cette épithète appliquée à une personne est l'éloge le plus significatif qu'on puisse faire de sa beauté. Hafiz exprime, dans un vers qui est devenu célèbre, son admiration pour le teint noir de son favori. Plusieurs princes turcomans sont connus dans l'histoire sous ce surnom; de ce nombre sont : Karasi etc“. — Amū reproducū passagiulū întregū pentru aceia, cari își închipuescū, că *Negru*-vlachū arū avē în gura Turcilorū ce-va îngiositorū pentru Români, precumū credū din pură malițiă *Engel, Gesch. d. Moldau*, 106, și adeptiū sei.

Cellū ánteiu Hohenzollern de pe la 1350 se numia „Comitele *Negru*“ (397).

Intr'unū actū transilvanū din 1383, între subscrierile mai multorū Români de pe la marginile Munteniei, citimū doui porocliți Negri, dintre cari unulū se numesce chiărū Radu : „ex parte Castrī presentibus Wala-chis infrascriptis, primo Fladimir, Schuba „Petril, Schereban, Magnus Neg, Schereb, „Rodbanch, Thomas Oldamor, Straw, *Niger* „Banch; ex partē Civitatis Kende Knez, Lud, „Dives Neg, *Niger Radul* etc.“ (398)

Cu tóte astea unū scrutinū mai de aprópe ni arrétă, că Radu-vodă n'a fostū *Negru* prin supra-nume, ca în casurile de mai susū, căci atunci astū-feliū l'arū fi făcutū altī, dérū nu ellū-ínsuși în propriele selle crisóve.

Affară de acéstă, decă *Negru* era unū epitetū, cuvēntulū lesne s'arū fi tradusū prin *Czerni* în documentulū cellū slaviciū (399), éru nu se lăsă neattinsū, precumū se cruță numai dóră numile personale.

Să căutămū auri o altă soluțiune.

In véculū de miđū-locū era unū usū fórte respânditū în tótă Europa de a-și schimba, séu cellū puținū a-și modifica numele de'mpreună cu schimbarea séu modificarea condițiunii sociale; o interessantă datină, alle cării urme se găsescū din anticitatea cea mai depărtată mai la tóte popórelē lumī : cu multū înainte de Cristū Persianulū Arsica devine pe tronū Artasserse, éru Ebreulū Matania se face Sedekia (400).

La Români acestū allū douilea botezū așa đicēndū prin corónă a essistatū în tótă vigórea pēn'ēn secolulū XVI.

Așa bună-óra cronica Moldovei đice sub anulū 1552 : „aū rădicatū Domnū pe Petrea stolniculū și 'i schimbară numele de 'i

(397) *Schäfer, Histoire de Hohenzollern au moyen-âge*; Paris, 1859, in-4, p. 250.

(398) *Féjer*, X, I, 132.

(399) După cumū în crisovulū moldovenescū din 1442, *Arhivea Istorică*, I, I, 123, boerulū Crăstea *Negrulū* este : „Krysti Czornogo“; séu în crisovulū muntēnū din 1399, *Venelin*, 19, boierulū Gostēnū *Negrulū* este : „Gostian Czryni“.

(400) *Salverte*, op. cit., I, 337-341, paragrafulū intitulatū : „Le changement de nom, marque d'élévation et d'accroissement d'honneurs“. — Autorulū inse nu este destullū de avutū în essemple. Astū-feliū ellū uită cu deseveșire schimbarea numilorū la Papi, despre care veđi la totū passulū în *Albericus, Chronicon*, ed. Leibnitz, Lipsiæ, 1698, in-8, bună óiă t. 2, p. 13 : „Benedictus hujus nominis Quintus, qui et Octavianus. — Leo hujus nominis Octavus, qui et Prothus etc.“ Cf. *Du Cange, Gloss. med. lat.*, ed. Carpent., IV, 637, v. nomina mutari.

COLUMNA LUI TRAIANU

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ, LITTERARĂ ȘI INDUSTRIALĂ.

Esse o dată pe săptămână, Duminică, în formatul 4 mare, cuprindând o îndoită materie de câtă ori-care altă revistă română și numai scrieri originale, fără nici o traducere : istorie, științe economice, drept, medicină, științe naturale, poezie, bibliografie, literatură populară, etc.

PREȚUL ABONAMENTULUI ESTE NUMAI :

Pentru capitală : 20 lei noi. — Pentru districte : 30 lei noi. — Pentru străinătate : 40 lei noi și 20 florini.

Acei domni, cari vor bine-voi a ni face 5 abonați, vor primi pe d'assupra un abonament gratuit.

Abonamentul este numai pe an, începând totu-d'a-una dela 1 genariu.

La redacțiunea revistei se poate găsi o colecțiune completă pe anii 1870—71, anume 110 cölle, cu prețul numai de 40 lei noi.

Redacțiunea și administrațiunea se află în Bucuresci, Suburbiiu Batiștea, Strada Dionisiu, Nr. 9.

Abonamentele în capitală se pot face de asemenea în Passagiū la Imprimeria Curtiū, de unde se vor libera totu-d'o-dată cuittanțe de primirea banilor.

ANNUNȚURILE : 25 BANȚI RONDULU DE 30 LITERE

CĂILE FERRATE ROMÂNE

Mersulu trenurilor pe timpul lucrărilor de reconstrucțiune pe întreaga linie.

VALABILU DE LA 8 (20) APRILE 1872.

LINIA BUCURESCI-BRAILA				LINIA BRAILA-BUCURESCI				LINIA BARBOSI-TECUCI				LINIA TECUCI-BARBOSI			
MERSULU QUOTIDIANU								MERSULU QUOTIDIANU							
STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Bucuresci	Trenu nr. 1.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Braila	Trenu nr. 2.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Barboși	Trenu nr. 3.		STATIUNI	Distanțe în kilometri de la Tecuci	Trenu nr. 4.	
		de persoane cu luare de mesageri				de persoane cu luare de mesageri				de mărfuri cu transportu de persoane				de mărfuri cu transportu de persoane	
		SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE			SOSIRE	PLECARE
Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.	Ora.	Min.
Bucuresci		dimin.	11 20	Braila		dimin.	5 00	Barboși		dimin.	6 —	Tecuci		sera	5 —
Chitila	10	11 42	11 44	Mufciu	22	5 48	5 51	Sebesti	13	6 33	6 38	Ivesti	18	5 45	5 55
Bufta	18	12 01	12 06	Ianca	39	9 29	6 37	Prevalu	30	7 20	7 26	Prevalu	41	6 52	6 58
Perisu	30	12 34	12 39	Făurei	60	7 19	7 24	Ivesti	53	8 23	8 33	Sebesti	58	7 40	7 45
Crivina	40	1 00	1 10	Cilibia	80	8 09	8 14	Tecuci	71	9 18	dimin.	Barboși	71	8 18	sera
Ploesci Restaur.	60	1 53	2 05	Buzeu. Restaur.	99	8 58	9 20	LINIA ADGIUD-ROMAN							
Vallea Căluger.	69	2 29	2 31	Monteoru	110	—	—	Mersulu tren. nr. 5 și 6 între Adgiud-Romanu și vice-versa nu va avu locu în toate zilele, ci numai Mercuru și Duminica							
Albesci	77	2 45	2 50	Ulmeni	115	9 54	9 58	STATIUNI	de la Adj.	Trenu nr. 5.		STATIUNI	de la Rom.	Trenu nr. 6.	
Mizilu	93	3 26	3 35	Mizilu	135	10 40	10 50			de persoane				de persoane	
Ulmeni	113	4 18	4 22	Albesci	152	11 26	11 31	Adgiud		sera	5 00	Roman		dimin.	4 00
Monteoru	118	—	—	Vallea Căluger.	160	11 45	11 47	Sascut	14	5 31	5 40	Galbeni	23	5 00	5 05
Buzeu. Restaur.	129	4 56	5 18	Ploesci. Restaur.	169	12 11	12 33	Racaciuni	31	6 25	6 35	Bacau	44	5 57	6 10
Cilibia	148	6 2	6 07	Crivina	188	1 06	1 16	Valea Seca	48	7 20	7 23	Valea Seca	55	6 37	6 40
Făurei	169	6 52	7 57	Perisu	198	1 37	1 52	Bacau	59	7 50	8 05	Racaciuni	72	7 25	7 35
Ianca	189	7 39	7 47	Bufta	211	2 10	2 15	Galbeni	80	8 57	9 00	Sascut	89	8 20	8 23
Mufciu	207	8 25	8 28	Chitila	219	2 32	2 36	Roman	103	10 00	sera	Adgiud	103	9 —	dimin.
Braila	228	9 1 6	sera	Bucuresci	228	3 00	d. ameda								

DIN SCRIERILE D-LUI B. P. HASDEU

se mai află de vânzare la administrațiunea revistei

COLUMNA LUI TRAIANU :

Istoria toleranței religioase în România : protestanți, catolici, mahometani, lipoveni și evrei. Edițiunea II. Prețulu 2 lei noi.

Răzvanu-voda; dramă istorică în 5 acte în versuri. Edițiunea III. Prețulu 3 lei noi.

Trei Evrei : Shylock, Gobseck și Moise; studii litterariu. Prețulu 1 leu noi.

Talmudulu, ca profesiunea de credință a poporulu israelitu; studiu filosofic. Prețulu 1 leu noi.

Industria națională față cu principiulu concurreinței; studiu politico-economicu. Prețulu 1 leu noi.

Cine le ica d'o-dată, prețulu totalu este : 6 lei noi, eru pentru Transilvania 3 florini.

Numai vr'o câte-va au mai ramas din edițiunea I :

ION-VODA CELLU CUMPLITU,

cu unu portretu și 10 gravure, aprupe 300 pagine. Prețulu : 7 lei noi, eru pentru Transilvania 3 1/2 florini.

Seafla de vendiare la Typ. Curtii, Passagiul Roman :

PRAVILA LUI MATHEIU VV.

tipărită după edițiunea din anulul 7160 allu lui Christ 1651

INFAMIELE IMPERIULUI LUI NAPOLEON III

Traducție dupe GRISCELLI.

Prețulu 1 fr

A eșitu de sub pressă :

DIALOGU GERMANO-ROMANU

Coprinđindu o mare colecțiune de tote dicerile cele mai necesare precumu și conversațiuni; pentru institute și studie proprie.

PREȚULU 1 LEU n.